

HORTOBÁGYI HÍRADÓ

HORTOBÁGY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATÁNAK TÁJÉKOZTATÓJA

2015. február • XVIII. évfolyam 1. szám

Falusi disznótor Hortobágyon

Szeretettel hívjuk és várjuk a falu apraját és nagyját
a 2015. március 7-én, szombaton a

hortobágyi hagyományőrző disznótorra.

Bölléreink: Szász József és Jenei Mihály

A szúrás, a szalmás perzselés és a bontás az iskola előtti téren, a Csikók szobránál reggel 7 órakor kezdődik.
A programok az iskola udvarán folytatódnak.

A toros menü:

Reggel: üdvözlő pálinka, forralt bor, vagy tea, pogácsa, hagymás vér

Délben: toroskáposzta

Délután: hurka-kolbász kenyérrel, saját termelésű és készítésű savanyúsággal.

Délben fellép a Hortobágyi Délibáb Népdalkör, valamint

Liszter Sándor és a Vadrózsák.

A gyermekeknek az iskola épületében filmvetítés,
disznótoros rajzverseny és csigapöndörítés.

A felnőttek számára pedig süteménysütő versenyt
hirdetünk. A süteménysütő versenyre a hagyományos
disznótoros hájas, vajjas, illetve kelt tészták nevezését
várjuk.

A részvételt kérjük előzetesen jelezni a Hortobágyi
Híradóban található jelentkezési lapon!

A program ára felnőtteknek: 1.200 Ft,
gyermekeknek (6–14 éves korig) 600 Ft,
amely tartalmazza a disznótoros ételek kóstolását.

Jegyek a rendezvény napján, a helyszínen kaphatók.

Mindenkit szeretettel várunk!

Hortobágy Község Önkormányzata

A községházán történt

2015. január 29-i ülésen a képviselő-testület

- Elfogadta – az év közbeni változtatás jogának fenntartásával – a 2015. évre vonatkozó munkatervét.
- Megalkotta a lakásépítő közfoglalkoztatási minitaprogram keretében felépített lakások bérletére vonatkozó szabályokról szóló rendeletét.
- Kinyilvánította hogy, a Hortobágy, Petőfi tér 10. szám alatti 23/2 hrsz alatt nyilvántartott körzeti megbízotti irodának és két db. önkormányzati bérlakásnak helyt adó ingatlanon fekvő épületet pályázati úton fel kívánja újítani. A pályázati feltételeknek való megfelelés érdekében az ingatlanon fennálló bérleti jogviszonyokat meg kell szüntetni. A hivatalban lévő körzeti megbízott elhelyezése érdekében, döntött a Hortobágy, Czinege J. u. 16. szám alatti, 105 m² nagyságú lakóingatlan megvásárlásáról.
- Döntött arról, hogy az önkormányzat tulajdonát képező MYW-527 frsz-ú (régi rendszám: EBL-333), Volkswagen Transporter járműre vonatkozóan a 69/2013. (V. 30.) Hö. Határozat alapján az önkormányzat és a Hortobágyi-Délibáb Nonprofit Kft. között létrejött ingyenes használati megállapodást 2015. január 31. napjával megszünteti.
- Megtárgyalta Ökrös Béla kérelmét, és hozzájárul ahhoz, hogy 2015. január 1. napjától a bérleti díj a 2013. évi szinten kerüljön rögzítésre.
- Elfogadta, hogy a Balmazújvárosi Kistérség Többcélú Társulása és az Orvosi Ügyelet Nonprofit Kft. között 2011. május 30-án létrejött megbízási szerződés 11. pontja alapján kötött kiegészítő megállapodás módosítását az előterjesztés szerint jóváhagyta.
- Döntött arról, hogy az önkormányzat tulajdonát képező szántó és legelő területek közül a terület beruházási célú értékesítése, valamint startmunka/minta program mezőgazdasági szántóföldi zöldségtermesztésének jelenlegi területének áthelyezése miatt a hortobágyi 1018, 1021, 29 és 28/1 hrsz-ú területek haszonbérleti szerződésének lejárt utáni újbóli bérbeadását nem támogatja.

A tulajdonában lévő legelő művelési ágú területek bérbeadását a bérleti díj emelése mellett támogatja.

Az emeléssel megállapított bérleti díj mértéke 15.000 Ft + ÁFA/ha/év.

A bérleti díj évenkénti emelésének nagysága a mindenkori KSH által közzétett infláció mértéke.

- Döntött arról, hogy a Hortobágyi Labdarúgó Sportegyesület részére – támogatás formájában – biztosítja a TAO program keretében a hortobágyi 115/2 hrsz-ú területen elhelyezkedő, az önkormányzat tulajdonában és az egyesület használatában lévő labdarúgó sportpálya korszerűsítésére elnyert támogatás felhasználásához szükséges 324.576 Ft önerőt a 2015. évi költségvetés terhére.

2015. február 12-i ülésen a képviselő-testület

- Megtárgyalta az önkormányzat 2015. évi költségvetését, a döntést a képviselő-testület február 26-ai ülésére halasztotta.
- Jóváhagyta, mint a Hortobágyi-Délibáb Nonprofit Kft. alapítója és egyedüli tagja a Hortobágyi-Délibáb Nonprofit Kft. 2015. évre vonatkozó pénzügyi tervét.
- Döntött arról, hogy az önkormányzat és a Hortobágyi-Délibáb Nonprofit Kft. között 2012. február 13. napján létrejött a vásári tevékenységhez kapcsolódó együttműködési megállapodás és bérleti szerződés módosítását és az egységes szerkezetbe foglalt megállapodást elfogadja.
- Megtárgyalta az önkormányzat és a Hortobágyi-Délibáb Nonprofit Kft. között 2012. február 1. napján létrejött egyes feladatellátásra vonatkozó együttműködési keretmegállapodás módosítását és a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt együttműködési keretmegállapodást elfogadta.
- Döntött arról, hogy az önkormányzat és a Hortobágyi-Délibáb Nonprofit Kft. között 2013. május 31. napján létrejött tanyagondnoki feladatok ellátására vonatkozó ellátási szerződés módosítását és az egységes szerkezetbe foglalt ellátási szerződést elfogadja.
- Kinyilvánította, hogy tulajdonosként hozzájárul, hogy a LEADER Közhasznú Egyesület, mint bérlő (Hortobágy, Czinege J. u. 1.) a hortobágyi 40/72/C/1 hrsz.-ú 98,26 m² alapterületű iroda és a hozzá tartozó szociális blokk helyiségek felújítását saját költségén a benyújtott belsőépítészeti terv alapján megvalósítsa.

Falusi Disznótor JELENTKEZÉSI LAP

A rendezvény részvételi díja:

- felnőttek részére: **1200.- Ft/fő**
- gyermekek (6 éven felül) részére **600.- Ft/fő**

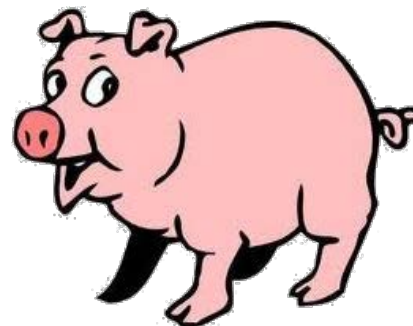
Amennyiben szeretne részt venni az eseményen, kérjük a jelentkezési lapot szíveskedjen

- Nemes Béla tanyagondnoknak,
- a Titi Éva Faluházban Duró Anna családsegítőnek,
- vagy a Polgármesteri Hivatalban Szabóné Kovács Juditnak leadni!

Minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk!

JELENTKEZÉSI LAP FALUSI DISZNÓTORRA

Név: _____

Elérhetőség: _____

Résztevő személyek száma: __ /fő/

A jelentkezési lap leadási határideje: **2015. február 27. (péntek)**

Kérjük a határidő pontos betartását!

SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉSI NAPTÁR 2015

Hortobágy														
	JANUÁR				FEBRUÁR				MÁRCIUS					
H	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	
K	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	
Sz	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25		
Cs	1	8	15	22	5	12	19	26	5	12	19	26		
P	2	9	16	23	6	13	20	27	6	13	20	27		
Sz	3	10	17	24	7	14	21	28	7	14	21	28		
V	4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29	
	APRILIS				MÁJUS				JUNIUS					
H	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	
K	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30	
Sz	1	8	15	22	6	13	20	27	3	10	17	24		
Cs	2	9	16	23	7	14	21	28	4	11	18	25		
P	3	10	17	24	1	8	15	22	5	12	19	26		
Sz	4	11	18	25	2	9	16	23	6	13	20	27		
V	5	12	19	26	3	10	17	24	7	14	21	28		
	JULIUS				AUGUSZTUS				SZEPTEMBER					
H	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
K	7	14	21	28	4	11	18	25		1	8	15	22	29
Sz	1	8	15	22	5	12	19	26		2	9	16	23	30
Cs	2	9	16	23	6	13	20	27		3	10	17	24	
P	3	10	17	24	7	14	21	28		4	11	18	25	
Sz	4	11	18	25	1	8	15	22	29	5	12	19	26	
V	5	12	19	26	2	9	16	23	30	6	13	20	27	
	OKTÓBER				NOVEMBER				DECEMBER					
H	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	
K	6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29
Sz	7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30
Cs	1	8	15	22	5	12	19	26		3	10	17	24	31
P	2	9	16	23	6	13	20	27		4	11	18	25	
Sz	3	10	17	24	7	14	21	28		5	12	19	26	
V	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	

JELMAGYARÁZAT:

● A sárga fedelű (szelektív hulladék) kukák tartalmának szállítási időpontja.

Intézményünk eredményesen zárta a tanév első félévét, melynek során számos rendezvény, program és verseny zajlott le az iskola falain belül és kívül.

Megszépült a kollégiumunk

A vizesblokk korszerűsítése elengedhetetlenné vált a kollégiumban. A munkálatok szeptember első napjaiban kezdődtek, és november végére készült el a felújítás. A felmerülő költségek nagy részét az intézmény

Iskolai hírek

fenntartója a KLIK biztosította, melyhez hozzájárult támogatóként Hortobágy Község Önkormányzata is. A felújítás mellett saját erőnkől is igyekeztünk szépíteni, otthonosabbá tenni a diákokthont. Ebben nagy rész vállalt Postáné Kozma Éva munkatársunk, akinek a keze nyomán ötletes, szép munkák gazdagítják a kollégium belső terét.

„Légy egészséges”

A Hajdú-Bihar Megyei Népegészségügyi Intézet által meghirdetett „Légy Egészséges – 8” levelezős versenyen iskolánk csapata második helyezést ért el. A csapat tagjai: Szilágyi Fruzsina, Veres Bence, Vincze Viktória. Felkészítő pedagógus: Postáné Kiss Erika

Kazinczy szép kiejtési verseny

Szép siker született a Kazinczyról elnevezett szép kiejtési versenyen, melyet Balmazújvárosban január utolsó napjaiban rendeztek meg. Ruzsányi Aisa 7. osztályos tanulónk első helyezést ért el, így ő képviseli a Balmazújvárosi tankerületet az országos szép kiejtési versenyen. Felkészítő tanára Molnárné Nagy Ágnes.

Horpács – tábor

TÁMOP-3.2.13-12/1 számú „Hajdúkerületi hagyományok népszerűsítése a Hajdúsági Múzeum Baráti Köre Közhasznú Egyesület által” című pályázati projektben együttműködő intézményként vettünk részt. A program

diákjaink számára tanórán kívüli hagyományörző tevékenységet kínált a Baráti kör szervezésében. E pályázat programjának keretében január 18 – 21 között 25 tanulónk és három pedagógus vett részt a Nógrád megyei Horpács tábortáborozáson. Nagyon sok élménnyel és kellemes tapasztalattal tértek haza a változatos tevékenységeket tartalmazó programról.

Rajzpályázat

2015. 01. 29-én került megrendezésre a tanterület iskoláinak meghirdetett Képzelt vagy valóság című rajzpályázat eredményhirdetése Újszentmargitán. Iskolánkban a Nyitrai Kincső 2. osztályos tanuló 3. helyezést ért el, felkészítő tanára Sáriné Pócsik Valéria.

Jó tanuló – jó sportoló díj

2015. február 4-én a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Árpád-termében, ünnepélyes keretek között került sor „Hajdú-Bihar Megye Jó tanulója – jó sportolója” díj átadására, melyet iskolánkban Veres Bence 8. osztályos és Meliska Dávid volt diákunk nyert el. „Hajdú-Bihar megye Diákolimpiai bajnoka” címet röplabdacsapatunk és felkészítő tanárunk Szentirmai Zoltán kapta meg. A csapat tagjai: Horváth Máté, Tar Kristóf, Veres Bence, Meliska Dávid és Való Dávid.

Az internet veszélyei

Vajda János körzeti megbízott tartott előadást Az internet veszélyei, lehetőségek a veszélyek elkerülésére címmel az iskola 7-8. osztályos tanulói számára.

Humán Szolgáltató Központ tájékoztatója

Balmazújvárosi Kistérség Humán Szolgáltató Központ
Székhely: 4060 Balmazújváros,
Veres P. u. 57. sz.
Hortobágy, Kossuth u. 8. sz.

Étkeztetés: Az ellátást igénybe veheti az az időskorú, szociálisan rászorult, csökkent munkaképességű, munkaképtelen személy, aki kora és egészségi állapota miatt a napi egyszeri meleg étkezéssel más módon nem tud gondoskodni. Igénybevétele: az ellátás saját kihordással, vagy orvosi javaslatra az intézmény biztosítja a szállítást. A szolgáltatás igénybevétele térítésköteles, mely összege a jövedelem alapján megállapítandó.

Házi segítségnyújtás: Településünkön 2014. májusától, felfejeztett szociális szolgáltatás keretében 6 fő szociális gondozó nyújt gondozói segítséget az időskorú, illetve szociálisan rászorult igénybevevők számára. A házi segítségnyújtás, olyan gondozási forma, melynek során a szakképzett gondozó, az ellátott lakásán, lakókörnyezetében, az egészségügyi szolgálattal együttműködve, azzal konzultálva nyújt gondozói segítséget, kompetencián alapuló munkaköri leírásban rögzítettek alapján. Ezen alapvető gondozási, ápolási feladatok magukba foglalják – a reális szükségleteknek megfelelően – a fizikai ellátást,

(orvoshoz kísérést, *segítségnyújtást* a higiénia megtartásában, takarításnál, mosásnál, bevásárlásnál), gyógyszerek felírását, kiváltását, egyéb ügyintézés, pszichés gondozást, stb. Fontos szempont a reális szükségletek pontos felmérése, a feladatok tervezése, az új helyzetekhez való gyors alkalmazkodás, a kompetencia határok pontos betartása.

A házi segítségnyújtás ellátás **térismentesen** igénybe vehető szolgáltatás.

1. A házi segítségnyújtás **feladata** elsősorban az önmaguk ellátására saját erőből teljesen már nem képes **személyek otthonukban történő gondozása**.
2. Szociális gondozók foglalkoztatásával a lakásukon, lakókörnyezetükben nyújt szükség szerinti segítséget a rászorulóknak, elősegítve **önálló életvitelük** minél hosszabb ideig tartó fenntartását.
3. A házi gondozás fontos szakmai követelménye a **prevenció**, illetve a **rehabilitáció**. Kerülni kell a „túl gondozást” és ügyelni kell arra, hogy ne legyen „alul gondozás” sem. A **folyamatosság** teremti meg az ellátott biztonságérzetét. A gondozói szolgálat a realitás határain belül biztosítja a szükséges és elégséges ellátást.

4. Amennyiben a házi segítségnyújtás során **szakápolási feladatok** ellátása válik szükségessé, a házi segítségnyújtást végző személy kezdeményezi a **házi orvosi szolgálat** keretében történő ellátást.

5. A házi segítségnyújtás keretében már biztonságosan és elvárható színvonalon **nem ellátható** időskorúak esetén gondoskodni kell a mielőbbi **bentlakásos intézménybe** való bekerülésről.

Elérhetőség: Titi Éva Faluház, 4071 Hortobágy Kossuth u. 8. Hétfő–csütörtök: 8.00–16.00, péntek: 8.00–13.30.

KÖZÖSSÉGI ELLÁTÁSOK:

A Közösségi Szenvedélybetegek Ellátása a kóros függőségekkel kapcsolatos ártalmak, szokások a legális és illegális szerhasználat, valamint a kényszeresen működő viselkedésminták kezelésében nyújt segítséget. Munkatársaink segítséget nyújtanak a problémáival küzdőknek, ill. a környezetében élőknek, a szerhasználat, a függés ártalmainak, kóros következményeinek csökkentésében, a betegség kezelési lehetőségeinek feltárásában.

A Közösségi Pszichiátriai Ellátás a pszichiátriai betegek számára nyújt lakókörnyezetükben, a család és más, a kliens szociális kapcsolati

körébe tartozó aktív részvételével segítséget. Ebben a speciális ellátási típusban a szociális segítségnyújtáson túl az életviteli készségek fejlesztése, a szabadidő hasznos eltöltésének strukturálása, a munka és az emberi kapcsolatok fejlesztése kap szerepet. Segítségnyújtást, ill. segítjük a szakorvoshoz való eljutást, a mentális problémákkal, szocializációs nehézségekkel küzdő, krízisben levő nem diagnosztizált betegek számára is.

A közösségi ellátások Balmazújváros, Egyek, Hortobágy és Tiszacsege településeinek lakosai számára önkéntesen és ingyenesen igénybe vehetők. A közösségi ellátás segít abban, hogy az egyén képes legyen aktívan részt venni a hétköznapi élet ritmusában. Segíti a tapasztalatcserét, a hivatalos ügyek intézését, a kikapcsolódást, ill. a csoportfoglalkozásokon, szabadidős programokon való részvételét.

A közösségi pszichiátriai és szenvedélybeteg ellátás szolgáltatásait minden igénybevevő számára térítésmentesen nyújtjuk. Forduljon bátran bizalommal munkatársaink felé.

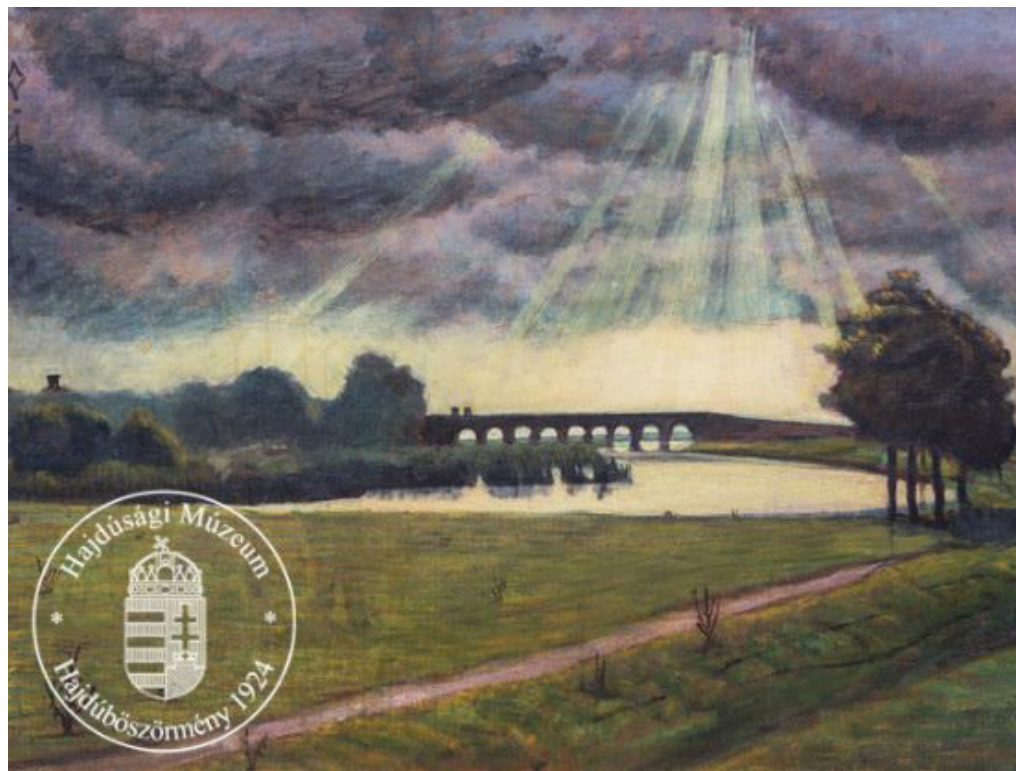
Elérhetőség: Szombati Judit közösségi koordinátor, 0630/856-1430.

Ügyfelfogadás: Titi Éva Faluház 4071 Hortobágy Kossuth u. 8. Páros héten pénteken: 9.00–12.00.

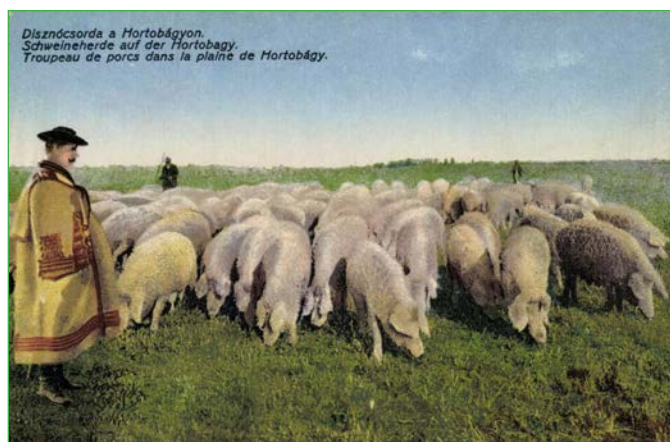
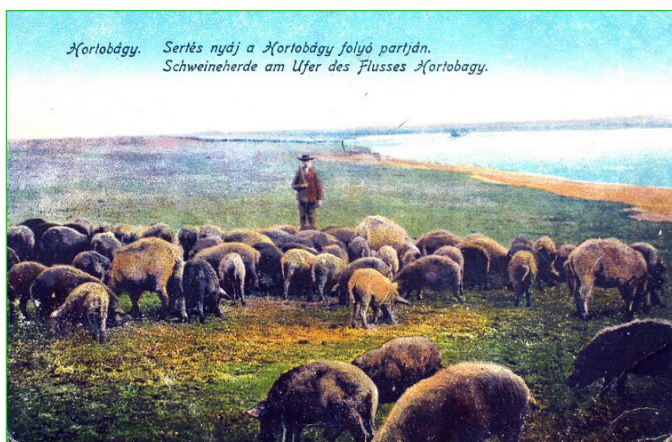
Új képek a Káplár-házban

A hajdúböszörményi Hajdúsági Múzeum újabb Káplár képekre tett szert a közelmúltban. Az egyik a Kilenclyükú hídát ábrázolja a felhők közül áthatító napsugarakkal, mondhatni a mester, Boromisza Tibor stílusában. A másik Nagy Emil portréja 1928-ból, aki vasúti állomásfőnökként szállást adott Maghy Zoltán és Káplár Miklós festőművészeknek. (GZ)

Hortobágyi kondák képeslapokon

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, ahol a kis kurta farkú malac túr, volt egyszer egy szegény ember, annak felesége és három leánya. Egyebük sem volt a világon, mint egy kicsi malacuk, no, hanem azt dajkálták is ám! Jó kövérre meghizlalták, hogy majd kirepedt. No, hogy kárba ne menjen a malacuk, leölték, megperzselték, szalonnáját, húsát, kolbászát a füstre tették, s a télen át szép lassacskán meg is ették. Tavasszal a malacból nem volt egyéb, csak a kis gömböc. Mondja egyszer a szegény asszony az idősebb leányának:

– Eredj, leányom, menj fel a padlásra, s hozd le a kis gömböcöt.

Fölmegy a leány, le akarja venni a gömböcöt, de ahogy hozzányúlt, csak megszólal a gömböc:

– Mit akarsz, hé, meg akarsz enni? Majd megeszlek én! – S azzal hamm, bekapta!

A szegény asszony nem tudta elgondolni, hogy hol marad olyan sokáig a lánya, küldi a középsőt, menjen nénje után, hozzák már azt a gömböcöt. Fölmegy a leány, de ez is éppen úgy járt, mint a nénje: a kis gömböc – hamm! – bekapta. Hej, mérgeződött a szegény asszony! Hogy ő még ilyen nem látott, hogy ilyen sokáig odamaradjanak a miatt a haszontalan kis gömböc miatt.

– Eredj, leányom – mondja a legkisebb leánynak –, szólj a nénédnek, hogy

A kis gömböc

hozzák már a gömböcöt, mert a sarkukat hátrafordítom.

Fölmegy a kisleány nagy sebesen, de a kis gömböc őt is bekapta.

– Na megálljatok – mondja a szegény asszony –, majd lehozlak én titeket gömböcöstül, mindenestül. Fölszaladt a létrán nagy haraggal, no de ha fölszaladt, ott is maradt, a kis gömböc őt is – hamm! – bekapta.

Jó haza a szegény ember, hát nincs se asszony, se vacsora. Keresi, kiabálja: „Hé, asszony, hé, hol vagy, merre lettél?” Kiabálta a leányait, hírük-poruk sem volt. Benézett az ágy alá, a kályha mögé, föl-kajtatott minden zeget-zugot, nem voltak sehol. Aztán felment a padlásra, hátha

ott vannak. Ott meglátja a kis gömböcöt. Gondolja magában, majd segít magán, levágja a kis gömböcöt, s lesz vacsora, ha nincs itthon az asszony. De ahogy odament, a kis gömböc mérgesen rákiáltott:

– Mit, te is meg akarsz enni? Abból nem lesz semmi! – S hamm! – bekapta a szegény embert is.

No, hát az isten csudája volt eddig is, hogy a kis gömböc le nem szakadt; négyet még csak elbírt valahogy, de mikor a szegény embert is bekapta, puff, leszakadt s leesett. Aztán elkezdett gurulni, legurult a létrán, ki az udvarra, az udvarból ki az utcára, ottan utolért egy sereg kapás embert s asszonyt, s azokat is bekapta; továbbgurult, ki az országútra, ott szembejött vele egy regiment katona, azt is bekapta. Még ez sem volt elég a telhetetlen gömböcnek. Gurult tovább, s az út szélén bekapott egy kondásfiút, aki éppen javában ette a paprikás szalonnát. No, hanem a kondásfiúval megjárta. Egy jó hegyes, fanyelű bicska volt a kondásfiúnál, s amikor éppen bekapta, a kés megakadt a szájában, végighasította. Egymás után ömlöttek ki a katonák, a kapás emberek, a szegény ember s a felesége meg a három leánya. Aztán futott mindenki, amerre látott. Ott hagyták az árok szélén a kirepedt kis gömböcöt.

Ha a kis gömböc ki nem repedt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A hizlalt sertés levágása és feldolgozása a családi háztartások hús- és zsírszükségletét szolgálta. A gazdák a jószág vágását sógorokkal, komákkal általában a téli hónapokra szervezték. Az állatot szúrással ölték meg, vérét kifolyatva fogták fel. A bőrt szalmás perzseléssel és kaparással szörte-lenítették.

A bontásnak a parasztháztartásban megőrzött, sokáig kizárólagos módja az ún. orjára bontás volt. Ekkor a megtisztított állatot előkészítették arra, hogy fejszével elválaszthassák a gerincet a bordáktól, s az orjának nevezett gerincoszlopot a farokkal együtt kiemelhessék. Ezzel szemben a nagytekintélyű debreceni hentesmesterek a jószágot forrázással szörte-lenítették, majd karajra bontották.

A régi disznóölés

Parasztháztartásban a disznót a gazda ölte és bontotta. A nagygazdák ehhez böllért presztízből hívtak. Disznóölésnél férfimunka volt még a perzselés, a kolbász és a sajt készítése, a hús és szalonna sózása. Nőkre bízták a bél és

gyomor tisztítását, hurka és gömböc készítését, az abálást, a zsírsütést, valamint a munka végeztével sorra kerülő disznótor ételleinek elkészítését, a szomszédoknak-rokonoknak küldendő kóstoló összeállítását.

A szétbontott jószág csontos- és színhúsa, szalonnája, feje, farka, körmei, csülkei, mája, hája, gyomra, belei, szíve, tüdeje, lépe, velője és a vére várt feldolgozásra.

A hús darabolásánál tekintettel voltak arra, hogy megnyit szánnak kolbászba, kocsonyába, disznósajtba, toroskáposztába, friss vagy zsírba rejtett pecsenyének, füstölésre.

A debreceni cívisek tavasszal 12 ezer sertést adtak a pásztorok kezére, akik a kondákkal indultak Hortobágy nedvesebb legelőire, s csak ősszel tértek vissza. Sokfelé a kanász, kondás disznóölési járandósága a színhúsból kiharított kanászsajtnak vagy pásztorpecsenye volt. A disznótoros házat estefelé gyakran látogatták kéregetők, adománygyűjtők.

A disznó

Valószínűleg a vaddisznóból magától háziasodott, a települések melletti táplálékra járva szegődhetett az ember mellé. A magyarság a honfoglalás előtt már ismerte a setést. Ősi tájfajták a Kárpát-medencében a bakonyi és a szalontai disznó, amelyek a mangalicával való kereszteződést követően kihaltak. Más fajták a mangalica gyors népszerűvé válásával szorultak ki a köztenyésztésből. Így tűnt el a siska, a túrmezei, a réti, a báznai, az ölyves, a lengyel, és más fajták.

Az 1830-as évektől keresztezéssel kitenyésztett magyar mangalica eredetileg négy színváltozatú (szőke, fekete, fecskehasú, vörös-vadas). A göndör szőrű, zömök testalkatú zsírsertés igen gyorsan elterjedt és népszerűvé vált. A köztenyésztésből a mezőgazdaság gépesítésével, a húsertés fajták elterjedésével és az étkezési szokások átalakulásával sodródik ki.

A sertések ivar és kor szerinti elnevezése szép magyar szavainkban tükröződik: szopós és választott malac, süldő, magló, emse, göbe, hasas, fias, kan, ártány, miskárolt.

A naponta kihajtott malac- vagy sertésnyáj a csürhe. Pásztoruk a csürhész. A tavasztól ősziig egy csapatban a legelőn élő sertésállomány a konda. Nálunk pásztoruk a kondás, Dunántúlon a kanász.

Disznóölési hiedelmek

A disznó sikeres öléséhez a paraszti életben hiedelmek, évszázados előírások, rituálék, tilalmak fűződnek. Sokfelé tiszteletben tartották a disznóölés tilalmas napjait. Nem volt szabad újholdkor ölni, mert férgessé válhat a hús. Több felé kerülték a disznó ölését kedden, pénteken, vasárnap, nehogy megromoljon a hús.

Jó néhány magára a disznóölésre vonatkozó elvárást is ismerünk. Nem szabad a disznót sajnálni, mert nehezen döglök meg. A disznó felhasításakor kacagni kell, hogy vastag legyen a szalonna. A sózást szótlannul kell végezni, nehogy férgessé váljon a hús. Néhol a hurkát is szótlannul főzték, nehogy kifakadjon.

Az asszonyokra külön tilalmak vonatkoztak. Terhes

asszony ne lépjen disznóperzselésbe, mert gyereke szőrös lesz. Ne egyék a velőből, mert a gyerek taknyos lesz. Az asszony ne egye a disznó orrát, mert törni fogja az edényeket, stb.

Szórványosan fel-felbukkanó, helyi hiedelmek is ismertek. Azt tartották, hogy ha öléskor a Göncölszekér és Kaszáscsillag közel van egymáshoz, több zsír lesz. Ölés előtt a disznót meg kellett kergetni, hogy porhanyós húsa legyen.

A levágott disznó bizonyos részeit felhasználták gyógyító, ill. mágikus eljárásokra. A Tamás-napon vágott disznóból eltett tamásháját gyógyszerként használták. A levágott nemi szerveket és csecsbimbókat az ólba visszadobták, hogy ettől növekedjen a szaporaság.

Disznósajt

Disznóöléskor főtt fejhúsból, bőrkékből, fűszerekből, helyenként vérral is keverve készített töltelékkel megtöltött disznógyomor vagy vakbél. Erdélyben még a hólyagba is kerül ilyen töltelék. A disznósajtot megfőzik, préselik, füstölik, így a kásátöltelékes gömböcnél hosszabb ideig eltartható. Hidegen fogyasztják.

Az 1695. évi kolozs-

vári szakácskönyv már szól (rongyba töltött) disznó főbül való sajtról.

A népnyelv tájegységenként másképp nevezi: prés-hurka, prezvors, svartli, varslí, dóba, taba, dob, disznófősajt, gömböc, pacal, pucor, szajmóka vagy szalámi. Hazánkban a parasztháztartásokba a disznósajtkészítés ismerete a 20. században vonul be.

A disznóölést követő estebéd vagy vacsora. Az elfogyasztott ételek alapját a levágott disznóból frissen készült húsos ételek képezik. Általában az étrend: húsoles, húsos káposzta és a friss zsírban sültt fánk. A hagyományos hajdúsági toros nap étrendje nem könnyű. Hajnalban tepertős pogácsa. Reggel hagymás-vér. Délben vagy később orjaleves reszelt

Disznótor

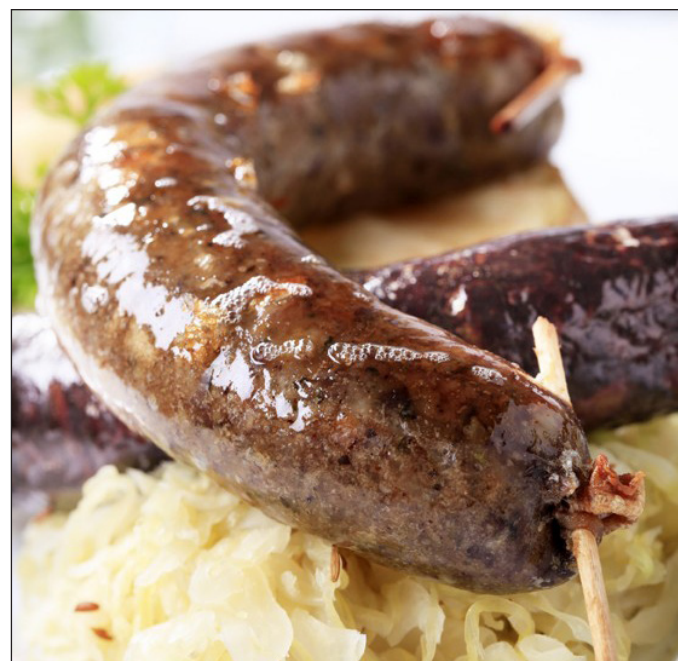
tésztával, toroskáposzta, sült májas-, tüdő-, véres hurkák és kolbász, friss pecsenyehús, majd végül hájas tészta gazdag sokféleségben.

Az italok sora sem szegényes. Hajnalban fogópálinka meg kávé. Reggeltől felmelegedésig „főttbor”. Jányoknak boros

tea. Felmelegedést követően hidegbor. Ki meddig bírja.

Gazd' uramék a segédkezőkön kívül a szomszédokat, komákat és közeli rokonokat is családostól meghívják.

Evés-ivás, borozgatás, vidámkodás a disznótor. Alkalma a közös dalolásnak, mesélésnek, vaskos tréfálozásnak. Többnyire fékezhető...

Gömböc

Ezen a néven a 16. századtól ismert disznótoros étel. A töltött disznó gyomor népi neve a nagy-, míg a töltött vakbélé a kiscömböc. Régen a töltés többnyire fűszerezett kásás keverékkel történt, majd nem készítettek külön tölteléket, hanem egyszerűen a kéznél lévő fehér- vagy a véres hurkáét gyömszölték bele. Egyes vidékeken aszalt szilvát is kevertek a töltelékbe. Ismertek a véres gömböcök is, azokat a jószág arcának és torkának húsdarabjaival bélelik. A gömböcöt kézzel töltik, bevarrják, kifőzik, nem préselik, nem füstölik, hamarosan elfogyasztják. Van ahol savanyú levesnek vagy húsos káposztában főzik meg, sütvé tormás lével tálalják. Néhol a disznógyomrot nem töltik, hanem hurkatöltelékbe vágják, tejvalasztó oltót készítenek vagy savanyú levest főznek belőle.

Disznótori alakoskodás

Gyermekek, fiatal legények vagy férfiak és nők járnak a disznótoros ház ablaka alá tréfás és vaskos versekkel adományok reményében:

*Megdöglött-e az a disznó, akit megöltek,
Maradt-e a hürkájából, adjanak egyet.
Mer már holnap péntek lesz,
A maradék nem jó lesz.
Fülét, farkát a papoknak,
hürkáját a diákoknak, adjanak egyet!*

Vagy

*Eljöttünk mi kántálni, kántálni,
Nem kell minket bántani, bántani.
Mink is fogtuk a farkát,
Nekünk is egy darabkát.
Benéztünk az ablakon,
Málé van az asztalon,
Málé legyen gazdáié.
Rétes ide rongyos,
Kalács ide, dombos,
Hurka, kolbász, peccsenye, kántálók fizetése, vivát!*

A gazda behívta Őket a házába. Több itallal s némi toros morzsával távoztak.

Vízkeresztkor a malacoknak záptojást adnak, hogy egészséges maradjanak. Disznóvész és rovarok ellen tüzet gyújtottak és ezen hajtották át az állatokat. Rontás megelőzésére a disznóólra piros szalagot kötöttek.

Szent György napja előtt fogott kígyó fejét tették a disznóvályúba, hogy a disznó ne dögljön meg.

A praktikus gyógyszerek mellett ráolvasással is gyógyították a disznót, a nyüvet „kiolvasták” belőle. Nyálfolys ellen a kihajtás előtt a disznóólban meghemperget-

Disznós hiedelmek

ték az állatot. Márton napján és karácsonykor a pásztorok vesszőhordással és az állatok vesszőzésével „öszökélték” az állatok szaporaságát. Nagypénteken hangyatojást adtak a kocának, hogy sokat malacozzék. A malacokat pénteken vagy kedden kellett elválasztani, hogy a göbe hamar begörögjön.

A disznó mihamarabbi házhoz szoktatására farral vezetik az új malacot az ólba, sőt először kenyeret adnak neki.

Tudós pásztorok szerint a hizlalási hiedelmekre figyelemmel kell lenni. Egyed napján kell kezdeni. Hízóba fogáskor üres zsákkal, főzőkanállal veregetik a göbét, hogy ne szaporodjék. Nagypénteken napfelkeltekor húshagyókeddi káposztamaradékot adnak, hogy jobban hízzék.

Ha a terhes asszony disznót vakar, vagy perzselésbe lép, szőrös, ill. piszkos lesz a gyereke. Újszülött gyermek első mosdóvizét a disznóval itatják

meg, hogy egészséges legyen. Rosszul alvó gyerekek a disznó alomjából tesznek a bölcsőjébe.

Házassulandók András napján megrúgják a disznóól oldalát, az állat röffenése házasságot jelez farsangra.

Disznóval álmodni halált jelent.

Időjárásra vonatkozó előjelek. A levágott disznó lépének a vastagsága megmutatja, hogy a tél melyik fele lesz hidegebb. Karácsony és újév reggelén disznórőfögés természetlen esztendőt jelent. Ha a konda nyugtalan, esőt jósol.

1927. április 15-én, Tiszacségén született Juhász Imre a Hortobágyi Állami Gazdaság Szásztelek kerületének gulyása, aki az én nagyapám volt.

Egy róla készült interjúban (Hajdú-Bihari Napló, 1972. július 4.) azt mondta, hogy erre a foglalkozásra születni kell. Neki már az édesapja és nagyapja is pásztorkodott, így a vérében volt a gulyás lét.

Pedig próbálkozott ő mással

A Hortobágy gulyása

is: volt gondok és beszerző. Annak idején ő szállította Hortobágyra az első kombájnt, ami világsudójának számított. Az első héten eltört a motorjában valami. Felküldték Budapestre, mert akkor még a környéken nem tudott új motort venni. Mivel a kombájnt a Szovjetunióból érkezett, így végül onnan kellett az új alkatrészt beszerezni. Ő nem beszélt oroszul, így egy itteni munkatársukat kereste meg. Végül olyan jól sikerült az útja, hogy két motort küldtek nekik. Szép idők voltak, de visszavágyott a pusztára.

A gulyás élet nem volt könnyű. Az év nagyobbik felét az állatok mellett töltötte messze a falutól. Addig, amíg Amerikában villanypásztor vigyázta az állatokat, itt csak a jó terelő gulyásra lehetett

számítani, kutyát nem használhattak. A gulyásnak lovalogni is tudni kellett. Az itatás gémeskútnál történt, ahol meg kellett küzdeni a vízhúzás nehézségeivel is.

Gyerekkorunkból a következő történetre emlékezünk vele kapcsolatba.

Egy tavaszi napon történt, esett az eső. Lőcsös szekérral indultunk a pusztába mi, az unokák. Én 10 éves lehettem. Utaztunk a szekéren, örültünk, hogy végre Juhász papával lehetünk. Vittünk magunkkal a pusztai ember számára nélkülözhetetlen lebbencstészta, szalonnát. A pásztoreMBER kedvencét, a slambucot mi is nagyon szerettük.

A lőcsös szekéren való zötykölődés nagyon élvezetes volt: aki ült már ilyenén, az tudja, hogy az ember minden

porcikájában érzi a földűtnak a bordázatát. A szekérről csodás látvány tárult elénk. Rengeteg marha volt a területen és gémeskút látványa is lenyűgözött bennünket. Megérkezésünk után a kis házban faágyak fogadtak szalmatraccal és egy asztal, aminek a közepén lyuk volt. Először nem értettük, hogy miért lyukas az asztal, de másnap rájöttünk, hogy ebbe tették a slambuccal teli bográcst. Papa megmutatta azt is, hogy hogyan díszítik hortobágyi motívummal a székeket. Először műanyag alakot vágott ki, utána kalapáccsal a mélyedésbe ütötte. Nagyon jól sikerült ez a nap, sok mindennel megismerkedtünk, és felnőttként mi, unokák sokat gondolunk Juhász papára és az együtt töltött napokra.

10 unoka, 6 dédunoka nevében

Szarvas Eszter

Farsangol a tornász csapat

Szeretnénk újra hírt adni magunkról, elmesélni a Híradó olvasóinak, hogy az egészségükre odafigyelő hortobágyi nők a hideg évszakban sem alszanak téli álmod. Továbbra is rendszeresen összejárunk, keddenként egy vidám órát szentelünk testünk-lelkünk karbantartására.

És ez már nemcsak a fiatalságát, mozgékonyágát megőrizni vágyó ember

belső igénye, hanem az eltelt hónapok alatt létrejött baráti közösséghez való ragaszkodás. A tornaórák nemcsak a testünket edzik, hanem egyre közelebb viszik egymáshoz az „együtt izzadókat”. Nemcsak hajlongunk, guggolunk, nyújtózunk, bordás falat mászunk, hanem beszélgetünk, névnapot ünneplünk, nagyokat nevetünk, vagyis igazi csapat-

ként működünk. Az együtt töltött foglalkozások rendben tartják a testünket, s egyben feltöltik a lelkünket is.

Legutóbbi közös rendezvényünk a február 7-i farsangi multság volt. Csapatunk legáldozatkészebb tagja, Illés Dóra biztosította újra a helyszínt, általában az ő lakásában, portáján zajlanak a vidám megmozdulásaink. Kora délután összegyűlt a társaság színe-java, válogatott finomságokat és ötletdús jelmezeket felvonultatva (aki nem tudott jönni, elküldte az általa készített csemegéket). Az időjárás is kegyes volt hozzánk, a téli verőfényben igazi nótás-zsinatos jelmezes felvonulást tarthattunk a Csikós utca lakóinak örömeire. Egy-egy ilyen összejövetelen a jóízű beszélgetések, közös éneklések, játékok, táncok, nagy nevetések egyre szorosabbá fűzik az emberi szálakat. A keddenkénti tornaórák nemcsak a mozgásért váltak fontossá, hanem a többiekkel való találkozások érdekében is.

Örülünk annak, hogy a néhány hónappal ezelőtti első híradásunk óta új tagokkal bővült a társaságunk. A nyitottság továbbra is fennáll, mi ott vagyunk minden kedden 16.45-kor az iskola tornatermében. Aki kedvet érez a mozgásra, csatlakozzon!

Fazekas Katalin

Tanácsok jégen tartózkodáshoz

A szabad vizek és azok környékei egész évben kedvelt kirándulóhelyek, a hétvégi programok gyakori helyszínei. Ez a legmarkánsabban nyáron, jó időben jellemző, de nincs ez másként a téli időszakban sem, amikor az egyes befagyott vízfelületeket a korcsolyázók lepik el, vagy éppen a nyugodtabb, háborítatlanabb részeken a horgászok jelennek meg. Mind gyermekekre, mind felnőttek egyaránt vonzerőt gyakorol a befagyott víz, mely ugyanakkor komoly veszélyeket rejt magában. **Sokszor az emberek felelőtlen viselkedésének és a jég tulajdonságának nem megfelelő ismerete miatt következnek be a jégbeszakadások**, melyek sok esetben sajnos halálos kimenetelűek. A Rendőrség elkötelezett abban is, hogy az ilyen tragikus balesetek számát csökkentse, melyben a figyelem felhívásának, az emberi hozzáállásnak, a veszélyhelyzetek elhárításának rendkívül fontos szerepe van.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy **a hirtelen hőmérsékletváltozások, illetve a tartósan enyhe időjárás nagymértékben megváltoztathatják a jégtakaró tulajdonságait**, ezáltal az veszélyessé, kiismerhetetlenné válhat. **A szabadvizek jégén tartózkodni csak akkor szabad, ha a jég kellő szilárdságú, nem olvadt, nem mozog.** Fontos, hogy a fagyás alatt lévő jeget ne terheljük túl, így a kb. 8 cm vastagságú jég már alkalmas lehet arra, hogy rajta tartózkodjunk, de igazából **a kb. 12 cm vastagságú jég az, amely már akár egy csoport egyidejű jégen tartózkodására, illetve sportolásra is alkal-**

mas, de pl. a szánkókkal való biztonságos jégen tartózkodáshoz kb. 18 cm vastagság ajánlott.

A szabad vizek jégén tartózkodni azokon a helyeken szabad, amelyek nem esnek tiltó rendelkezés alá. Ennek megfelelően tájékozódjunk, hogy a tiltások mely részekre vonatkoznak. Alaprendelkezésként **TILOS a szabadvizek jégén tartózkodni az alábbi esetekben:**

- éjszaka és korlátozott látási viszonyok között,
- járművel, a biztonságos munkavégzés kivételével,
- kikötők és veszteglőhelyek területén,
- folyókon és azok mellékágain.

A vonatkozó jogszabályi rendelkezés szerint, aki jégen jégkitermelést folytat, vagy a halak oxigén ellátását biztosító, 1 négyzetméternél nagyobb léket vág, köteles a jégmentessé vált területet 1 méteres magasságban elhelyezett, legalább 10-10 centiméter széles, piros-fehér csíkozású korláttal ellátni. A kihelyező a jégmentessé vált területet jelző eszközöket köteles eltávolítani a figyelmeztető jelzés elhelyezése okot adó körülmény megszűnésekor.

A következő jogszabályi rendelkezés leginkább a horgászokat érinti, miszerint **aki a jégen 1 négyzetméternél kisebb léket vág, köteles a jégmentessé vált területet legalább 50 méterről jól felismerhető módon megjelölni**, amelyhez a vízparton található természetes anyagokat (pl. nád, sáskéve, száraz ágak) is fel lehet használni.

Következzen néhány jó tanács, amennyiben bajba kerülnénk, mert a veszély

elhárítása épp olyan fontos, mint a megelőzés.

– Ha a jégen tartózkodása során gyanús ropogást, recsegést hall, azonnal feküdjön minél nagyobb testfelülettel a jégre és próbálja meg a legközelebbi biztos pontot hason csúszva elérni.

– Beszakadás esetén a kihűléstől való félelem és az esetleges pánik miatt az ember ösztönösen mozgásba kezd, de mégis igyekezzünk kerülni a felesleges mozdulatokat, ezáltal megőrizve a ruházatunkban lévő szigetelő légréteget. Igyekezzünk a lábunkkal a jég szélét elérni és a part felé előrelökni magunkat, illetve segítséget kérni.

– Ilyen esetekben sajnos a kihűlés és a végtagok elgyengülése a legnagyobb ellenségünk, az ilyen vízben ez akár 10-15 perc után is megtörténhet. Emellett a jég hideg víz alatt oxigén nélkül az átlagember néhány másodpercig bírja csak.

– Fontos, hogy ha partot értünk, azonnal menjünk meleg helyre, szárítkozzunk meg, testünket töröljük szárazra, igyunk forró, meleg italt. Figyelem, kávé és alkohol fogyasztása tilos!

– Nem lehet elégszer felhívni rá a figyelmet, hogy soha ne kezdjünk felelőtlenül mások mentésébe, mert ezzel saját életünket is kockáztatjuk, emellett további jégbeszakadások történhetnek, így nemhogy segítünk, sokkal inkább csak tetézzük a bajt.

– Lehetőleg hívjunk segítséget és a mentést végző személyt kötelekkel, társakkal biztosítsuk. Ha más eszköz

nincs, egy hosszú, de erős ágat, vagy akár ruhadarabot nyújtunk a jégbeszakadtaknak. Ha többen vagyunk, akkor egymás lábát fogva, mint egy hason fekvő lánc tudunk segíteni.

– Ha lékhorgászatra indulunk, hasznos lehet egy hosszú botot magunkkal vinni a jégre, mely hasznos lehet akkor, ha a jég beszakad alattunk, mert a botot keresztbe fordítva magunk előtt az fogást adhat, és ezáltal segítséget nyújthat, hogy a vízből minél hamarabb kimásszunk.

– Ha többen vagyunk a jégen pl. horgászat közben, javasolt, hogy kötél is legyen nálunk. A kötelet úgy is használhatjuk, hogy azt egymástól megfelelő távolságra (legalább 15-20 m) tartózkodva valamennyien a derekunkhoz rögzítjük, így ha valaki bajba kerül, a kötél segítségével segíteni tudunk. Ha egyedül horgászunk, akkor a kötél másik végét a parton lévő fához, tárgyakhoz is kiköthetjük.

A jégen tartózkodás szabályainak megszegése miatt a rendőr, a közterület-felügyelő, a halászati őr és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv erre felhatalmazott ügyintézője helyszíni bírságot szabhat ki. Az ilyen szabályszegést elkövetőt figyelmeztethetik is, de vele szemben szabálysértési feljelentést is tehetnek.

Balmazújvárosi Rendőrkapitányság

A toros

Hozzávalók: vékony szalonna (füstölt is lehet), disznó füle, farka, csontos és bőrös húsok halma, aki teheti nemezebb húsrészek is, só, bors, őrölt paprika, babérlevél, vereshagyma, jóízű savanyú aprókáposzta.

Így készül: szalonnát zsírjára olvasztjuk, azon a felaprított vörshagymát megpároljuk. A felkockázott húshalmokat hozzáadjuk. Pároljuk, sütjük a hús fehéredéséig majd sóval, borssal, pirospaprikával fűszerezük. Hozzáadjuk a lemosott savanyú aprókáposztát és pár babérlevelet. Készre főzzük, a végén jól tesz, ha kissé zsírjára sütjük. A reggeli hagymás vérhez kínált ropogós héjú, lágy bélű kenyérral és hideg borral tesszük asztalra.

http://lepcsankparty.blog.hu/2014/03/03/hajdusagi_toroskaposzta

Hagymás „vér”

Hozzávalók: friss sertésvér, só, bors, majoranna, őrölt pirospaprika

Így készül: A só és keverés nélkül megalvadt vért, az edényében felkockázzuk és forrásban lévő vízben 15-20 perc alatt megabáljuk. Amikor feljött a víz tetejére akkor leszűrjük. A zsírt egy nagy serpenyőben kiolvasztjuk, megfuttatjuk rajta a felszeletelt vörshagymát. Rátesszük a vérkockákat, óvatosan kevergetve összesütjük.

Közben meghintjük az őrölt paprikával, majorannával, borssal, sózzuk ízlés szerint. Fedő alatt pároljuk, majd fel-sütjük. Néha óvatosan megkeverjük. Ropogós héjú, friss kenyérral és „főtt borral” kíséretében tálaljuk.

<http://nemzetikonyha.hu/recept/hagymas-sult-ver>

Fogópájinka

A disznó szúrása előtt, bátorság fokozására kínált, gyümölcsből készült párlat.

Hozzávalók: még egy pájinka, meg hajnali teper(t)ős pogácsa.

Reszeltes orjaleves

Hozzávalók: 1,5 kg orja, 15 dkg sárgarépa, 10 dkg petrezselyemgyökér, 6 dkg zeller, 4 dkg karalábé, 4 dkg kelkáposzta. só, bors, körömyi friss gyömbér, picike szerecsendió, 1fej vörshagyma, 1 gerezd fokhagyma, 1 kis csokor zeller- és petrezselyemzöld, 1 kisebb paradicsom, zöldpaprika. Reszelt tésztahoz: 1 tojás, 10 dkg liszt, ½ evőkanál búzadara, só.

Így készül: Két liter hideg vízbe tesszük az orja szeleteket, lassan felforralva tetején képződő habját leszedjük. Sózzuk, ízesítjük. Gyenge tűzön, fedő nélkül gyöngyözve bugyborékoló forralással egy órát főzzük. Ekkor zöldségekkel tovább főzzük. A zöldségek ha puhulnak, folyamatosan kiszedjük a levesből. Ha a csontokat borító hús is megpuhult, a levest tűzről lehúzzuk, t negyedórát hagyjuk ülepedni. Egy másik edénybe merjük, szűrőn keresztül, óvatosan, alját ne zavarjuk fel. A tészta hozzávalóiból kemény gyúrt tésztát készítünk, amit a reszelő nagy fokán keresztül lereszelünk. A tésztát külön megfőzzük. A forró levest hússal, zöldséggel, tésztaival gazdagon kínáljuk.

<http://www.debreceniettermek.hu/cikkek/hajdusagi-orjaleves>